

ถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (RBL) และ ชุมชนเป็นฐาน (CBL)

โดย อ. ดร. ชไมภรณ์ ศรีสุรักษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถานศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น การกิจหลักของคณาจารย์คือการจัดการเรียนการสอน บริการวิชาการแก่สังคม และการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน ดังนั้นผู้สอนจึงทำภารกิจหลัก เริ่มด้วยการศึกษาวิธีการทำงานและวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการวิธีการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (RBL) และชุมชนเป็นฐาน (CBL)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning: RBL) ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ได้คิดค้นแสวงหาคำตอบ วิธีสอนแบบนี้สามารถมองเห็นขั้นตอนการสอนได้ชัดเจนในรายวิชา โครงการศึกษาเอกเทศ และรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียน ในระดับปริญญาตรี และ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท-เอก โดยผู้สอนใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ทำให้ดูอยู่เป็นเพื่อน ภายใต้ความรู้สึกที่ปลอดภัย มีแบบฟอร์มตัวอย่างให้สืบค้นและให้เวลาในการเรียนรู้และแก้ปัญหาพร้อมกันอยู่เสมอ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า ต้องมีการสร้างสรรค์ในบรรยากาศที่เป็นมิตร และใช้ขั้นตอนอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัยนิโรธ มรรค คือ มีโจทย์วิจัยตั้งสมมติฐานเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา ทำได้รู้ผลของการแก้ปัญหาที่เชื่อถือได้และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในวงกว้าง รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CBL) คือการเรียนรู้จากชุมชน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถทำงานได้กับทุกภาคส่วนในสังคม เกิดการหยั่งรู้ในโลกของความเป็นจริง เข้าใจการปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อสังคมและการเมือง มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งวิธีการสอนแบบ CBLสามารถบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ทุกรายวิชา

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผลการทำงานและผลการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้วิธีบูรณาการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (RBL) และ ชุมชนเป็นฐาน (CBL) ทำให้ได้กรณีศึกษาและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ถอดบทเรียนไว้ 2 ระยะ ในปีการศึกษา 2552-2554 และ ปีการศึกษา 2555-2560 รายละเอียดดังนี้

1. ถอดบทเรียนผลการสอนและการวิจัยแบบ PBL: CBL ในปีการศึกษา 2552-2554

ได้รูปแบบบูรณาการงานการเรียนการสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคมและการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน พบว่า

1.1 นักศึกษา (1) ได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม (Learning for Life and Society) เกิดการค้นพบความรู้ด้วยจิตใจที่มีความสุข (Discovery Learning with joyful and mind) (2) มีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ (3) ผลการเรียนรู้ดีขึ้น

การอบรมนักศึกษา
ก่อนลงพื้นที่

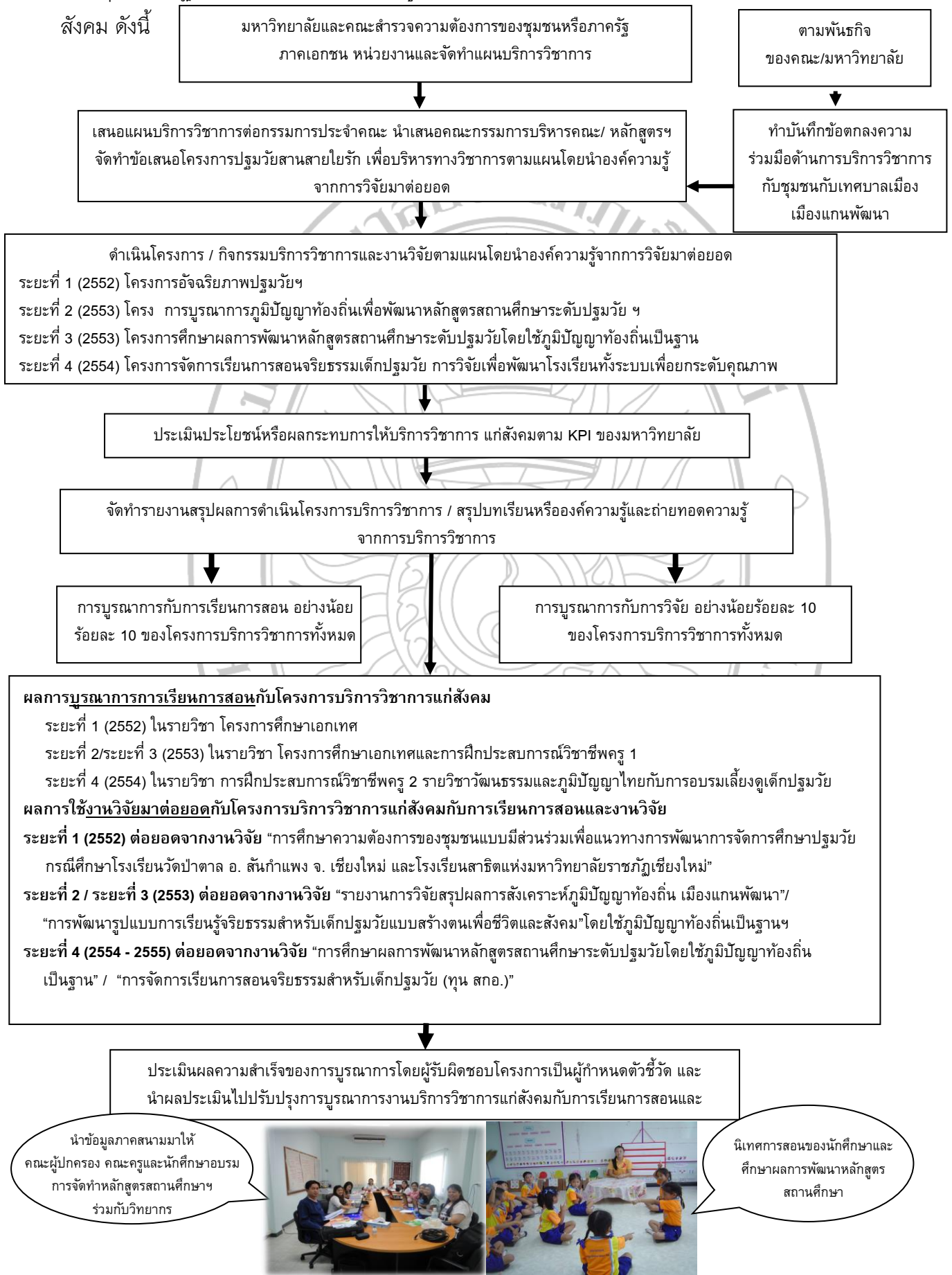

เรียนรู้ลงพื้นที่
เก็บข้อมูลมีสุข

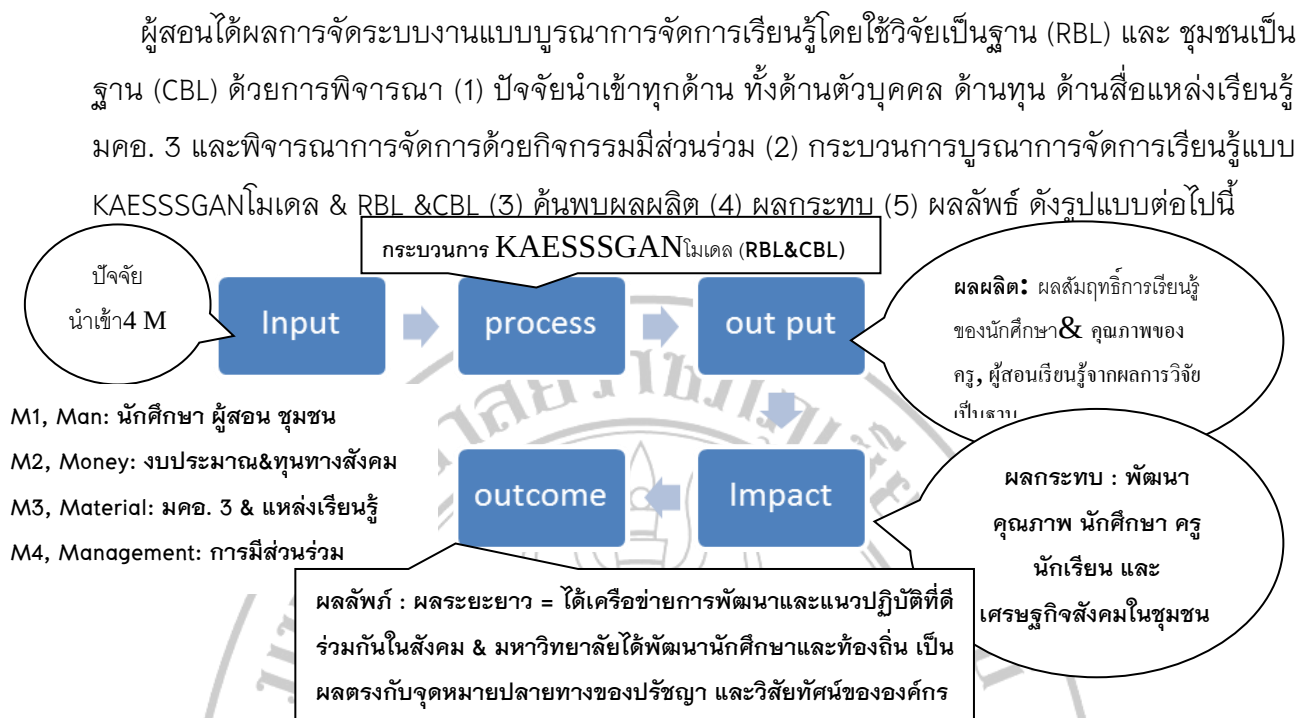

1.2 ชุมชนในสังคม พบว่า (1) ชุมชนและองค์กรในท้องถิ่นได้ตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และเกิดความภาคภูมิใจ (2) เกิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุดแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 40 แผน (3) ประโยชน์จากการใช้ทรัพยากร

ร่วมกัน ทำเกิดการพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (4) สามารถพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (RBL) และ ชุมชนเป็นฐาน (CBL) ด้วยระบบกลไกบูรณาการOyfการเรียนรู้การสอนกับการวิจัยและบริการวิชาการแก่สังคม ดังนี้

2. ถอดบทเรียนผลการสอนและการวิจัยแบบ PBL: CBLในปีการศึกษา 2555-2560

จากแผนภาพข้างต้น อธิบายได้ว่า ปัจจัยนำเข้าทั้ง 4M (Input) มีส่วนประกอบที่ทำให้ผู้สอนออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ RBL & CBL ได้เป็นกระบวนการสอนแบบ KAESSSGAN โมเดล ประกอบด้วย (1) Knowledge based: เป็นการ บูรณาการการสอนแบบ RBL & CBL เข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้บนฐานของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้วิจัยและชุมชนเป็นฐาน (2) Assessment & Evaluation: การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง (3) SSS การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อจัดการเรียนรู้และบริการวิชาการให้สังคมได้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงด้วยเทคนิคแบบ: Situational analysis, SWOT, SABCOD model รูปแบบการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม, (Self active learning, Actual assessment, Behaving well, Cooperative learning and Discovery learning) (4) Goals: ตั้งเป้าหมายปลายทางไปที่การพัฒนาผู้เรียนด้านพฤติกรรมที่ดีและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ดี (5) Assimilation to Accommodation การพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติการเรียนรู้จากการรับรู้ข้อมูลความรู้เดิมขยายไปสู่การเรียนรู้โครงสร้างความรู้ใหม่ (6) Network of the study: เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และสังคม

ผลผลิตจากการสอนแบบ RBL และ CBL (Output) พบว่า (1) นักศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสภาพจริงสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (2) ชุมชนได้รับการบริการทางการศึกษาและพัฒนาได้สอดคล้องตามความต้องการ เช่น การพัฒนาการสอนของครูในชุมชน การพัฒนานักเรียนในชุมชน และ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (3) ผู้สอนได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ในรายวิชาคุณธรรมนักวิชาชีพการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2555 และ รายวิชา การวัดผลประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปีการศึกษา 2559 เป็นต้น นี่จากนี้ ผู้สอนดำเนินการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการวิจัยและชุมชนเป็นฐาน จนสามารถเสนอขอทุนวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปี 2560 จำนวน 1 โครงการ ทำให้สามารถ

บริการวิชาการแก่สังคมได้อย่างต่อเนื่อง และได้ทำภารกิจหลักตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยได้บรรลุผล และ (4) มหาวิทยาลัยได้บริการทางวิชาการแก่สังคม

จากการศึกษาและถอดบทเรียนด้านผลกระทบ (Impact) พบว่าการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ครู นักเรียน และเศรษฐกิจสังคมในชุมชน อันเป็นผลต่อเนื่องกับผลผลิต มี 4 ประการ ดังนี้ (1) ชุมชนได้พัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีมากให้ท้องถิ่นเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่สถานศึกษา ครู เด็ก และเยาวชน ในชุมชน (2) ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละด้าน เข้ามามีบทบาทเป็นวิทยากรในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่ ดังภาพต่อไปนี้:

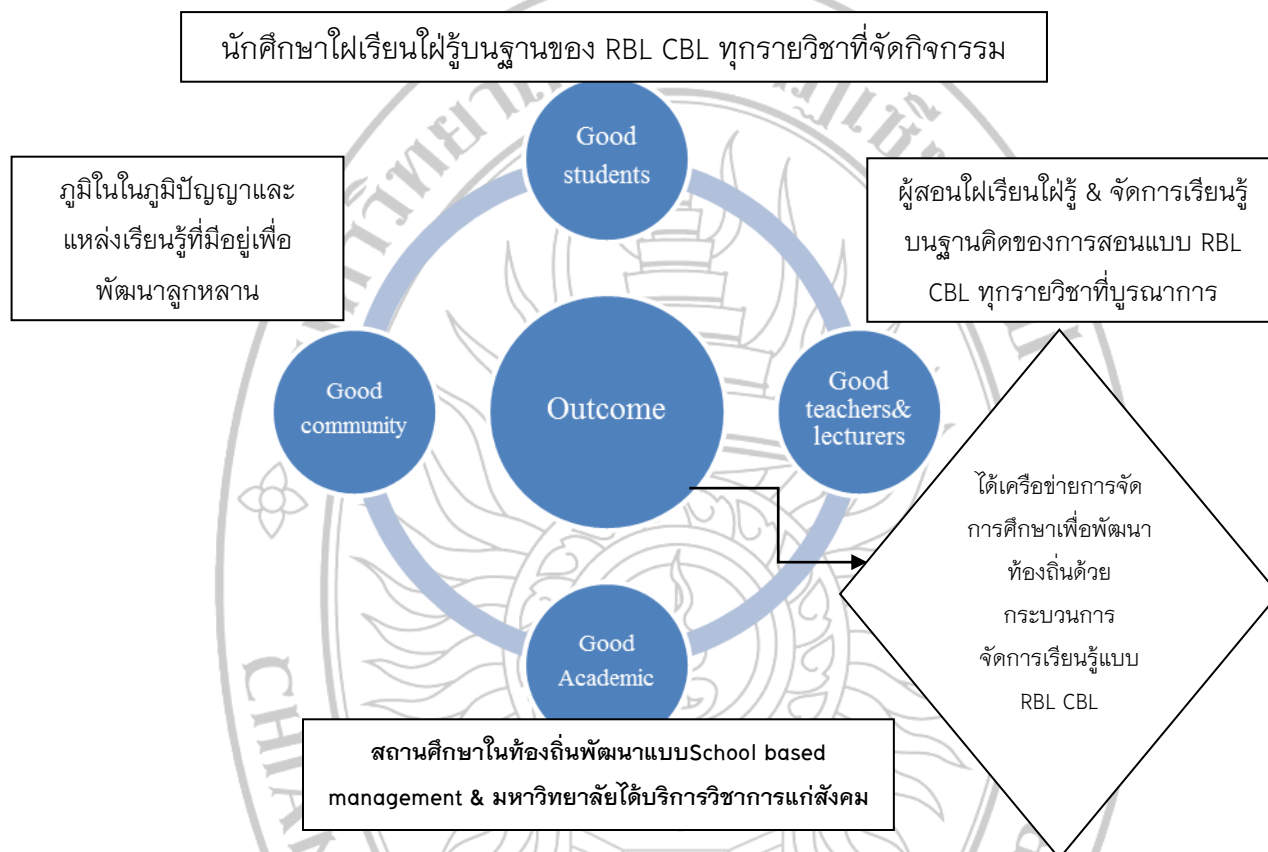
(3) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ชุมชนได้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันกับนักศึกษาและผู้สอน ทำให้ได้ข้อมูลไปแนะนำประวัติและนิทานเรื่องเล่าต่างๆ ระหว่างจัดตารางนำการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวในงานประจำปีในฤดูหนาว ดังภาพต่อไปนี้:

(4) ผลกระทบด้านการเรียนรู้ระหว่าง นักศึกษา ชุมชน และอาจารย์ผู้สอนจากมหาวิทยาลัยได้เครือข่ายการจัดการเรียนรู้แบบ RBL และ CBL องค์การในท้องถิ่นได้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษาที่ยั่งยืน ครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ได้รับบริการวิชาการ สามารถพัฒนาตนเองและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จนได้รางวัลแห่งความภาคภูมิใจในทางวิชาการมากมาย และเป็นแนวปฏิบัติที่ดีให้แก่องค์กรอื่นๆ ได้เข้ามาศึกษาดูงาน ดังภาพต่อไปนี้:

จากการศึกษาผลลัพธ์ (Outcome) พบว่าเกิดเป็นผลระยะยาวที่ได้จากการศึกษาและพัฒนาแบบ RBL และ CBL พบว่าการจัดการเรียนรู้และการบริการวิชาการแก่สังคมโดยใช้วิจัยและชุมชนเป็นฐาน (RBL & CBL) ทำให้ได้เครือข่ายการพัฒนาและแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกันในสังคม และ มหาวิทยาลัยได้พัฒนานักศึกษาและท้องถิ่น เป็นผลตรงกับจุดหมายปลายทางของปรัชญา และวิสัยทัศน์ขององค์กร เกิดความดีงามและทุกฝ่ายเกิดการใฝ่เรียนใฝ่รู้ร่วมกัน ดังนี้

จากรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการถอดบทเรียนจากผลลัพธ์ (Outcome) ที่ผู้สอนได้เรียนรู้จากการบูรณาการ วิธีจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (RBL) และชุมชนเป็นฐาน (CBL) ทำให้เกิดสังคมที่ดี ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติที่ดี เกิดการเรียนรู้คู่คุณธรรมและใฝ่เรียนใฝ่รู้ กระบวนการดังกล่าวบรรลุผลและส่งผลระยะยาวให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถานศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ตามภารกิจหลักคือการจัดการเรียนการสอน บริการวิชาการแก่สังคม และการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน

อ้างอิง
ชไมมน ศรีสุรักษ์. (2554). การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีบูรณาการงานสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคมและการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน; จุลสารพงครวิจัยสาร. รายปักษ์ ธันวาคม 2554. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Chamaimone Srisurak. (2016). The Developing of Ethical Cognitive by KAESSGAN Model Instructional for Early Childhood; The 12th Inter- University Cooperation "ASIAN Community Knowledge Networks for the Economy, Society, Culture, and Environmental Stability". Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University Press.